

"YASHIL IQTISODIYOT
VA TARAQQIYOT"

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI:
"O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI

23-24
OKTYABR

23-24
OCTOBER
2025

2030
UZBEKISTAN
STRATEGY

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI

IV
GLOBAL VA
UZBEKISTON –
2030
DUNYO
IQTISODIYOT
STRATEGIYA
"O'ZBEKISTON –
2030"
FORUM

GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI:
"O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI

GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS: "UZBEKISTAN-2030" STRATEGY

ГЛОБАЛЬНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ:
СТРАТЕГИЯ «УЗБЕКИСТАН –2030»

FORUM

YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT

2025

ELEKTRON ILMIY JURNAL

MAXSUS SON

- MACROECONOMIC STABILITY
- LABOR MARKET IN THE GREEN ECONOMY
- GLOBAL ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS
- GREEN INVESTMENT AND FINANCING
- GREEN TECHNOLOGIES
- ECO-TOURISM
- GREEN INNOVATIONS

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

TASHKENT
STATE
UNIVERSITY OF
ECONOMICS

2nd CONFERENCE
BANKING /
FINANCIAL
DIRECTION
THE PRIVATE

BANK-MOLIYA TIZIMI
VA XUSUSIY SEKTORNI
RIVOJLANTIRISH
YO'NALISHLARI

2030

**TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI FORUMI

(MAXSUS SON)

TOSHKENT–2025

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

ISBN: 978-9910-8110-8-1

UO'K: 004.89(575.1)(062)

KBK: 32.813(5O')ya1

T 97

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayeich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INNOVATSION SIYOSATNI AMALGA OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI – OLIY TA'LIM TRANSFORMATSIYASI, RAQAMLI MODERNIZATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARI.....	13
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich	
O'ZBEKISTON YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHI: ZARURAT, MAQSADI VA AYRIM MUAMMOLARI, YECHIMLAR	16
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna	
FAN, TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISHDAGI SO'NGGI TENDENSIYALAR VA INNOVATSIYALAR	25
To'ychiyev Olimjon Alijonovich	
QURILISH TASHKILOTLARIDA KREDITGA LAYOQATLILIKNI BAHOLASHNI RAQAMLASHTIRISH	30
Mavlanov Normo'min Normamatovich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA DAVLAT XARIDLARINI SAMARALI TASHKIL ETISHDA ELEKTRON SAVDOLARNING AHAMIYATI.....	37
Turabov Sarvar Abdumalikovich	
O'ZBEKISTONNI MINTAQAVIY TA'LIM VA ILM-FAN HABIGA AYLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	41
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
HUDUDIY RIVOJLANISH STRATEGIYALARIGA INNOVATSION KOMPONENTLARNI INTEGRATSIYA QILISH USULLARI	46
Muminov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
OROL DENGIZI MEROSI: EKOLOGIK FOJIANI BARQAROR EKOTURIZM IMKONIYATLARIGA AYLANTIRISH	52
Zufarova Nozima	
KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	60
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
O'ZBEKISTONDA ISHCHI KUCHI BOZORINING TAKRORIY AMAL QILISHINING NAZARIY JIHATLARI	66
Mamaraximov B.E.	
BANK-MOLIYA TIZIMIDA QIMMATLI QOG'OZLAR VA MOLIYAVIY INSTRUMENTLARDAN FOYDALANISH ORQALI GAROV DIVERSIFIKATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	70
Xolbozorov Husniddin Norbek o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TO'QIMACHILIK SANOATIDA MARKETINGNING INNOVATSION KONSEPSIYALARI.....	76
Jumayev Olimjon Sadulloyevich, Axmedova Shoxsanam Sindbod qizi	
SAVDO KORXONALARIDA EKOLOGIK MAHSULOTLARNI TARG'IB QILISH VA SOTISHNI RAG'BATLANTIRISH USULLARI	84
Jalalova Dildora Jamolovna	
DIRECTIONS OF FORMING AND PROVIDING A COMPETITIVE EXPORT-ORIENTED ECONOMY IN UZBEKISTAN	87
Asatullaev Khurshid Sunatullaevich, Nasirkhodjaeva Dilafruz Sabitkhanovna, Abdullayeva Madina Kamilovna	
FROM SCIENCE TO BUSINESS: HOW UNIVERSITIES STIMULATE INNOVATION	94
Prof. A. Bobozhonov, Prof. A.M. Shatre, Assoc. Prof. V. Kirilova Vladimirova, prof. R.Kh. Karlibaeva	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF GREEN TECHNOLOGIES IN UZBEKISTAN BASED ON ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE	100
Otamuratov Sarvar	
SPECIFIC FEATURES OF MIGRATION FROM UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ORGANIZATIONAL IMPROVEMENT	105
Sabirova Lola Shavkatovna, Shaislamova Nargiza Kabilovna	

KORXONA BARQAROR AXBOROT TIZIMINI YARATISH QIYINCHILIKLARI.....	112
Abidov Abdujabbar Abduxamidovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIGA FOIZ RISKINING TA'SIRI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	119
Isakov.J.Ya	
CREATION OF A MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT AND INTRODUCTION OF A MODEL OF COMPLETE TRANSITION TO THE NETZERO ENERGY SYSTEM IN UZBEKISTAN	127
Makhmudova Guljakhon N., Gulomova Nigora Farxadovna	
УСИЛЕНИЕ ВОЗДЕЙСТВИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОГО МЕХАНИЗМА НА СТОИМОСТНУЮ ОЦЕНКУ ОСНОВНЫХ ФАКТОРОВ ПРОИЗВОДСТВА.....	133
Алишер Расулев, Сергей Воронин	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ В РАЗВИТИИ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ПЕРСПЕКТИВА И ПРИКЛАДНЫЕ РЕШЕНИЯ ДЛЯ ИХ ПЕРЕХОДА К МСФО.....	143
Эргашева Шахло Тургуновна	
DEVELOPMENT PROSPECTS OF AGRICULTURAL ECONOMIC ACTIVITY UNDER DIGITAL TRANSFORMATION	151
Boburjon Vafoev	
ENERGETIKA TIZIMIDAGI KORXONALAR MOLIYAVIY HOLATINING TAHLILI.....	157
Matnazar Yusupovich Raximov	
АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ	162
Очилова Хилола Фармоновна	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR	167
Abdullayev Suyun Artikovich	
THE INTERCONNECTION BETWEEN DIGITAL LEARNING PLATFORMS AND THE DIGITAL ECONOMY.....	171
Kuchkarov Takhir Safarovich, Kholmonov Shodiyor Karshiboyevich	
BANK-MOLIYA TIZIMI VA XUSUSIY SEKTORNI RIVOJLANTIRISHDA YANGI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA BANK FAOLIYATINI RAQAMLASHTIRISH IMKONIYATLARI	174
Norov Akmal Ruzimamatovich	
РАЗВИТИЕ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА В РАМКАХ ПЕРСПЕКТИВ ВСТУПЛЕНИЯ ВО ВСЕМИРНУЮ ТОРГОВУЮ ОРГАНИЗАЦИЮ	180
У.А.Юлдашева	
ЗЕЛЕННЫЕ ПОТРЕБИТЕЛИ - ПУТИ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕННОГО РОСТА В РАМКАХ УСТОЙЧИВОЙ ЭКОНОМИКИ	185
Дехканова Наргиза Шарифовна	
ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ АУДИТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	192
Ходжаева М.Х.	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	199
Akbarova Barno Shuxratovna	
SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH THROUGH TOURISM UNDER THE GREEN ECONOMY FRAMEWORK	204
Jumayev Akbar Mahmudovich	
MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	210
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA MINTAQAVIY SANOAT KORXONALARIDA KORPORATIV MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OPTIMALLASHTIRISH	216
Matrizayeva Dilaram Yusupbayevna	
UZBEKISTAN AT THE CROSSROADS OF HISTORY AND GREEN INNOVATION: FROM THE GREAT SILK ROAD TO A SUSTAINABLE FUTURE	220
Avalova Gulshod Murodullayevna	

ГЛАВНЫЕ ВЕКТОРЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	226
Абдуллаева М.К.	
ENVIRONMENTAL MANAGEMENT IN THE INDUSTRIAL CLUSTERS SYSTEM IN UZBEKISTAN: MODERN TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS.....	233
Kholikova Rukhsora Sanjarovna	
HUDUDDAGI KICHIK BIZNESNING SAMARALI TARKIBIY TUZILMASINI SHAKLLANTIRISHDA MUTASSADI TASHKILOTLARNING O'ZARO UYG'UN HARAKATINI TASHKIL ETISH.....	239
Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich	
BUSINESS ANALYTICS IN HISTORICAL PERSPECTIVE: LESSONS FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE DIGITAL AGE	246
Burhanova Sabo Tulanovna	
"COST ENGINEERING"NING NAZARIY ASOSLARI VA UNI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI.....	252
Zaynitdinova Umida Djalalovna	
FEATURES AND WAYS OF FURTHER DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY.....	256
Kobilov Alisher, Majidova Irodahon	
ПИЩЕВАЯ ИНДУСТРИЯ УЗБЕКИСТАНА: АГРАРНЫЙ ИМПУЛЬС, ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ И ЦЕНОВАЯ КОНЪЮНКТУРА.....	263
Юлдашев Голибжон Тургунович, Элдорбеков Гофурбек Искандарбек угли	
INCOME INEQUALITY AND MACROECONOMIC DETERMINANTS IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS	273
Muhammad Eid Balbaa, Marina Sagatovna Abdurashidova	
РЫНОК ТРУДА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	276
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
EKOLOGIK QO'RIQXONALARDA MONITORING JARAYONLARINING IQTISODIY VA TASHKILIY ANAMIYATI	282
Homidov Hamdam Hasan o'g'li	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	288
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
SUSTAINABLE TOURISM AND BIODIVERSITY PROTECTION: CASE OF UZBEKISTAN WITHIN THE UNESCO WORLD HERITAGE FRAMEWORK.....	294
Yuldasheva Dilnoza Ulugbekovna	
ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ НЕЙРОМАРКЕТИНГА НА МАРКЕТПЛЕЙСАХ (WILDBERRIES, UZUM MARKET, ЯНДЕКС МАРКЕТ)	300
Юлдашев Жамшид Абрарович	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА КАК СТИМУЛ РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА.....	309
Шаюсупова Наргиза Тургуновна	
GLOBALLASHUV SHAROITIDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANISHI O'ZBEKISTONNING XALQARO SAVDOSIGA VA IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TAHDID SIFATIDA.....	315
Mamatov Mamajan Ahmadjonovich	
SUG'URTA TASHKILOTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA INNOVATSION SUG'URTA MAHSULOTLARINI JORIY QILISH MASALALARI	321
Xalikulova Gulzada Tadjimuratovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT BOZORIDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH ORQALI BARQAROR ISTE'MOLNI RAG'BATLANTIRISH	333
Eshmatov Sanjar Azimqulovich	
ИННОВАЦИОННЫЕ ЗЕЛЁНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАЗНЫХ ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНАЯ ПРАКТИКА	337
Назарова Ра'но Рустамовна, Мусаева Гавхар Ахматжон кизи	
YASHIL IQTISODIYOTDA MEHNAT BOZORI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI	343
Homidjonov Fozilxon Umarxon o'g'li, Haydarov Kamoliddin Baratovich	

GREEN INVESTMENT: PATHWAYS TOWARD A SUSTAINABLE FUTURE.....	348
Odilova Sitara Sayfitdin kizi	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	351
Kutbitdinova Mohigul Inoyatovna	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA'SIRI	356
Metyakubov Azamat Djumanazarovich	
ELEKTR SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	361
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
УЧЕТ ЗАТРАТ И МЕТОДЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ В НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ	368
Махкамова Саида Гайратовна	
MILLIY HISOBLAR TIZIMIDA INTELLEKTUAL MULK MAHSULOTLARINI MAKROIQTISODIY DARAJADA HISOBGA OLISHNING METODOLOGIK ASOSI.....	375
Sunnatov Muxtor Ne'matovich	
RENEWABLE ENERGY AND MACROECONOMIC STABILITY IN CENTRAL ASIA: PATHWAYS WITHIN THE GREEN ECONOMY	382
Khabibullo Abdullaev	
JAHON SUG'URTA AMALIYOTI ASOSIDA O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORIDA YANGI RIVOJLANISH YO'NALISHLARI.....	387
Abdimovminova Saodat Taxirjonovna	
INTEGRATING DATA SCIENCE INTO GREEN FINANCING AND ECO-INNOVATIONS: ACHIEVING THE GOALS OF UZBEKISTAN-2030	397
Norboev Odil Abraevich, Kungratov Ilmurod Kuzibay ugli	
O'ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI DIVERSIFIKATSIYALASH AMALIYOTI VA ISTIQBOLLARI	404
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
СОЗДАНИЕ ЗЕЛЕННОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОРИДОРА В ЕВРОПУ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ АЗЕРБАЙДЖАНА, КАЗАХСТАНА И УЗБЕКИСТАНА.....	411
Лала Гамидова Адиль, Арзуман Гусейнов Айдын	
MAHALLA TIZIMIDA AHOLINI OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARIGA BO'LGAN ISTE'MOL TALABLARI MODEL.....	419
S. Qulmatova	
AHOLI ICHKI MIGRATSIYASINING MEHNAT BOZORIGA TA'SIRINI STATISTIK O'RGANISH	427
Mirolimov Mirislom Mirshokir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI	434
Jumaniyozova Mukaddas Yuldashevna	
ЗЕЛЁНЫЕ ФИНАНСЫ: ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	438
Фаттахова Муниса	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASI FAOLIYATINI DAVLAT TOMONIDAN MUVOFIQLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	444
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich	
MARKETING TADQIQOTLARI ASOSIDA MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH	452
Xojiyev Elshod Yoqub o'g'li	
СПОСОБЫ УПРАВЛЕНИЯ НАУЧНЫМИ УЧРЕЖДЕНИЯМИ В ЦЕЛЯХ ПЕРЕХОДА НА РАЗРАБОТКУ ЗЕЛЕННЫХ ИННОВАЦИЙ	459
Юдаков Александр Андреевич	
O'ZBEKISTONNI JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISHINING OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHGA TA'SIRI	466
Axmedova N.A.	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KLASTERLAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMI	471
Sherkulov Shohruh Erkin o'g'li	
DEVELOPMENT SCENARIOS OF UZBEKISTAN'S ACTIVE LABOR FORCE UNTIL 2030 AND THEIR ECONOMIC IMPLICATIONS	476
Ganiev Bakhtiyor Zulfikor ugli, Rakhmonov Bekzod Sharibjon ugli	
РАЗВИТИЕ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ КАК ФАКТОР СТИМУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ	481
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
YASHIL ENERGETIKA VA UNING IQTISODIY TARAQQIYOTDAGI O'RNI	488
Babadjanova Malika Ruzimova	
BENCHMARKING IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY: STRATEGIES FOR SUSTAINABLE COMPETITIVENESS	492
Abdurashidova Nigora	
УЗБЕКИСТАН СТРЕМИТСЯ К УСТОЙЧИВОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ РОСТУ, ВНЕДРЯЯ ПРИНЦИПЫ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ	498
Сагдуллаева Гулнора Ботыровна	
O'ZBEKISTONDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN KOMPANIYALARNING GLOBAL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI	502
Sharipov Ixtiyor Baxtiyorovich	
ZAIF BANDLIK DAN UNUMLI BANDLIK SARI TRANSFORMATSIYA: O'ZINI O'ZI BAND QILISH	507
Qurbonov Samandar Pulatovich	
ВОЗООБНОВЛЯЕМАЯ ЭНЕРГИЯ В ГЛОБАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕКУЩИЕ ТЕНДЕНЦИИ И БУДУЩЕЕ РАЗВИТИЕ	514
Меҳрибан Самедова Тофик	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIRI	521
Zafar Alisherovich Mamadiev, Nodira Isametdinovna Xasanxonova	
SAVDO KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA INTEGRATSIYA QILISH MEKANIZMLARI	526
Ablazov Lazizbek Abdiquosimovich	
TIJORAT BANKLARINING TRANSFORMATSIYASI JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH	530
Ziyadullaev Z.	
TO'LOV TIZIMI KONSEPTUAL MODELINING SHAKLLANISH TAMOIYILLARI	537
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
STAFF PERFORMANCE EVALUATION BASED ON KPI SYSTEM INDICATORS	546
Rakhmatullaeva Shakhnoza Khamidovna, Sadriddinova Sevinchkhon	
SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY IN THE CONTEXT OF GLOBAL ECONOMIC TRENDS	555
Svetlana Yurievna Shatokhina	
MILLIY TARBIYA OMILLARI VA MILLIY MADANIY YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA O'QUV TASHABBUSKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-AMALIY ASOSLARI	560
Azimova Nilufar Nuriddinovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI TA'MINLASHDA BANK RESURLARINING ROLI	567
Xodjayeva Jeyrona Ravshonbek qizi	
O'QUV DASTURINI INTEGRATSIYALASH VA YASHIL KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH: AKADEMIK VA SANOAT O'RTASIDAGI TAFOVUTNI YOPIISH	572
Qo'ziqulova Dilfuzaxon Maxammatisaqovna	
DIGITAL TRANSFORMATION AND DIGITAL PLATFORMS AS A KEY FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ENTITIES	580
Rizayeva Nilufar Oblakulovna	

IQTISODIY OLIY TA'LIMDA STRATEGIK INNOVATSIYALAR: YASHIL KO'NIKMALARNI MILLIY VA GLOBAL BARQARORLIK MAQSADLARI BILAN MUVOFIQLASHTIRISH	585
Xasanova Zarina Maxamadaliyeva	
MARKAZIY OSIYODA YASHIL IQTISODIYOT: BARQAROR RIVOJLANISH YO'LIDAGI TO'SIQLAR VA ISTIQBOLLAR.....	594
Aminov Shovkat O'ktam o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	598
Саидахмедова Аида Мирзаевна	
ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ И СНИЖЕНИЕ РИСКОВ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ НА ОСНОВЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ТРАНЗАКЦИЙ В ФИНАНСОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СОВРЕМЕННЫХ СИММЕТРИЧНЫХ КРИПТОСИСТЕМ.....	605
Рахимбердиев Қ.Б.	
ИНТЕГРАЦИЯ ФИНАНСОВЫХ И СТРАХОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ ДЛЯ СТИМУЛИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА	612
Ш.Ф.Кобилжонова	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КАПИТАЛА ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ	618
Д.А.Юлдашева	
РОЛЬ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И СТРАХОВЫХ МЕХАНИЗМОВ В СТИМУЛИРОВАНИИ РАЗВИТИЯ ЧАСТНОГО СЕКТОРА	624
Г.Т.Ахмедова	
SUG'URTA BOZORI FAOLIYATINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TRANSFORMATSIYALASH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	630
Saidov Farrux Faxriddinovich	
OPPORTUNITIES TO ENSURE SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE ENERGY SECTOR THROUGH THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY.....	635
Ulashov Aliboy Rashid ugli, Istamova Nasiba Narzillo kizi	
INKLYUZIV OLIY TA'LIMDA MUSTAQIL ISHLASH JARAYONINI TASHKILLASHTIRISH	641
Akbarova Kamola Abdugabbor qizi	
YOUTH-DRIVEN PATHWAYS TO GREEN EMPLOYMENT: A THEORETICAL EXAMINATION OF INCLUSIVE ECONOMIC STRATEGIES	646
Suvpulatov Ozodjon Alijon ugli	
KICHIK BIZNES INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBALAR VA UNING O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI	651
Botirova Xulkar Olimjonovna	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH KLASSTERLARI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YONDASHUVLAR.....	655
Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi	
BIOTECHNOLOGICAL SOLUTIONS IN URBAN PLANNING: OPPORTUNITIES AND LIMITATIONS OF "LIQUID TREES"	660
Nosirkulov Asadjon Ahmadjon ugli	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARINING O'RNI.....	663
Fayziyeva Dilso'z Bahodirovna	
KREDIT PORTFELIDA MUAMMOLI KREDITLAR ULUSHINI KAMAYTIRISH YO'LLARI	668
Salixova G.J	
O'ZBEKISTONDA KANDOLAT MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	672
Boboyorova Maftuna Xaqqul qizi, Boboyorov Islombek Xaqqul o'g'li	
OLIY TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	675
Xusniddinov Yorqinjon Muhiddin o'g'li	

MODA SANOATIDA CRM TIZIMLARINI ELEKTRON SAVDO PLATFORMALARI BILAN UYG'UNLASHTIRISHDAGI TO'SIQLAR	679
Xalilova Nafisa Komilovna	
ENHANCING FOREIGN ECONOMIC RELATIONS AS A DRIVING FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY	683
Khaitova Feruza Bahrom kizi	
MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA XORIJIY INVESTITSİYALARINING QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIGA TA'SIRI	687
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
BUXORO VILOYATIDA HUNARMANDCHILIK FAOLIYATINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: TAHLIL VA ISTIQBOLLAR.....	693
Ravshanova Gulchexra Ravshanovna	
SANOATNI RIVOJLANTIRISHNING MEXANIZMLARI TURLARI VA OLIMLARNING YONDASHUVLARI	698
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	703
Norova Nozima Nabiyeвна	
O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA REAL SEKTORNI KREDITLASH MEXANIZMLARINI SAMARALI JORIY ETISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJIGA TA'SIRI.....	709
Abduxomidov Ikromjon Maxamadin o'g'li	
MOLIYA TIZIMIDA BOJ-TARIF SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI (OZIQ-OVQAT IMPORTI MISOLIDA).....	715
Rizaev Mirmahmud Xotamjanovich	
YASHIL MARKETING VA ESG INTEGRATSIYASI: STATISTIK TAHLIL VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	721
Charos G'ayratova	
ИННОВАЦИОННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО КАПИТАЛА ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ.....	727
Г.А.Хайитбаева	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA TIJORAT BANKLAR TOMONIDAN TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KREDITLASH.....	734
Tajiddinov Jamshiddin Shamsutdinovich	
IQTISODIYOTNING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASIGA XORIJIY INVESTITSİYALAR TA'SIRINI BAHOLASH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	738
Shodiboyeva Dilzoda Farhodjon qizi	
MOLIYA TIZIMI BARQARORLIGI VA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING AHAMIYATI.....	743
Aktamov Akbarjon Aslan o'g'li	
ENSURING SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY: AN ECONOMETRIC ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CARBON EMISSIONS AND ECONOMIC DEVELOPMENT.....	748
Shakhriddinova Sitara Tolibjon kizi	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSİYA LOYIHALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ESG TAMOYILLARINING ROLI	760
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA SANOAT KORXONALARIDA YETKAZIB BERISH STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH	769
Yusupov Ulug'bek Mamayusupovich	
YASHIL IQTISODIYOT KONTEKSTIDA MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI MUSTAHKAMLASH: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI.....	776
Isroilov Islomiddin Kamoliddin o'g'li	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SPORT TASHKILOTLARINING YANGI BIZNES MODELLARINI ISHLAB CHIQISH	782
G'ulomov Musirmon	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTISIYALARNI JALB ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	786
Sharipova Shahnoza Baxtiyorovna	
O'ZBEKISTONDA INVESTISIYA MUHITIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA INVESTISIYALARNING IQTISODIYOTGA JALB ETILISH HOLATI TAHLILI	795
Karimova Qunduz Atanazarovna	
O'ZBEKISTON TURISTIK XIZMATLAR BOZORIDA BANDLIK TRANSFORMATSIYASINI VA UNI TARTIBGA SOLISH HOLATINI TAHLIL QILISH	804
To'xtayeva Xurshida Farxodovna	
INVESTITSIYA LOYIHALARIGA TA'SIR QILUVCHI INVESTITSIYA RISKLARINI BAHOLASH	811
Zohidova Ruxsora Komiljon qizi	
ТИПЫ НАЦИОНАЛЬНЫХ ФИНАНСОВЫХ РАЗВЕДОК: ОСНОВНЫЕ РАЗЛИЧИЯ, ФОРМЫ И МЕТОДЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	817
Эсанов Шохрух Отабекович	
FACE RECOGNITION PROGRAM IN PYTHON	823
Khurramova Maftunakhon Zhurabekovna, Khurramov Azizjon Bakhodir ugli	
FORMATION OF ACCOUNTING POLICY FOR INTANGIBLE ASSETS	827
Farxod T. Abduvaxidov, Ramazon A. Abdurakhmanov	
O'ZBEKISTON EKSPORT TARKIBINI YUQORI QO'SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLARGA O'TKAZISH STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	834
Raximov Eshmurod Normuradovich	
EKSPORT FAOLIYATIDA ERKIN IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	838
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
TURIZM KLASTERLARIDA TIBBIY XIZMATLAR INTEGRATSIYASI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	841
Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi Farxodova Shohnoza Umidbek qizi	
O'ZBEKISTON HAVO TRANSPORTI TIZIMINING JAHON IQTISODIYOTIDAGI O'RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	850
Azimova Moxinur Nozimovna	

MAHALLA TIZIMIDA AHOLINI OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARIGA BO‘LGAN ISTE‘MOL TALABLARI MODEL

S. Qulmatova

Raqamli iqtisodiyot kafedrası dotsenti, PhD

Annotatsiya: Maqolada mahalla tizimi kesimida aholining oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan iste‘mol talabini modellashtirish masalasi ko‘rib chiqiladi hamda daromad va narxlar, demografik, madaniy hamda mavsumiy omillarning talablarga ta‘siri bo‘yicha xorijiy va milliy yondashuvlar umumlashtiriladi. 2020–2025-yillar uchun shartli prognozlarni ishlab chiqish uchun daromad/narx egiluvchanligi va me‘yoriy (tibbiy ratsion) yondashuv bilan talab funksiyasi birlashtiriladi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, bug‘doyga bo‘lgan talab narx-navoga sezgir, ammo daromadga nisbatan egiluvchan, guruch va kartoshka kamayib borayotgan bir paytda parrandachilik, sut mahsulotlari va tuxum ulushi ortib bormoqda.

Kalit so‘zlar: oziq-ovqat xavfsizligi, mahalla, iste‘mol talabi, elastiklik, normativ me‘yor, daromad, narx.

Abstract: The article examines the issue of modeling household demand for food products within the mahalla system. Foreign and national approaches are summarized regarding the impact of income and prices, as well as demographic, cultural, and seasonal factors on demand. To produce conditional forecasts for 2020–2025, demand functions are integrated using income/price elasticity and a normative (medical diet) approach. The results show that wheat demand is price-sensitive but income-elastic, while the share of poultry, dairy products, and eggs is increasing as rice and potato consumption declines.

Key words: food security, mahalla, consumer demand, elasticity, normative standard, income, price.

Аннотация: В статье рассматривается проблема моделирования потребительского спроса населения на продовольственные товары в разрезе махаллинской системы. Обобщены зарубежные и национальные подходы к исследованию влияния доходов и цен, а также демографических, культурных и сезонных факторов на спрос. Для разработки условных прогнозов на 2020–2025 годы объединяются функции спроса с учетом эластичности по доходам и ценам, а также нормативного (медицинского рациона) подхода. Результаты показывают, что спрос на пшеницу чувствителен к ценам, но эластичен по доходам, тогда как по мере снижения потребления риса и картофеля растет доля мяса птицы, молочных продуктов и яиц.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, махалля, потребительский спрос, эластичность, норматив, доход, цена.

KIRISH

Global iqtisodiy jarayonlar rivojida oziq-ovqat xavfsizligi hamda aholining turmush darajasi barqarorligini ta‘minlash davlatlarning ijtimoiy-iqtisodiy siyosatidagi eng muhim strategik yo‘nalishlardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Bu sohada O‘zbekiston Respublikasi mahalla tizimida turli o‘zgarishlar amalga oshirildi [1,2]. Oziq-ovqat va qishloq xo‘jaligi tashkiloti (FAO) prognozlariga ko‘ra, rivojlanayotgan mamlakatlarda oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan ehtiyoj 2030-yilga kelib 60 foizga, 2050-yilda esa qariyb ikki baravarga ortishi kutilmoqda. Bu esa jahon miqyosida ishlab chiqarishni 2030-yilda kamida 42 foizga, 2050-yilda esa 70 foizga oshirish zarurligini ko‘rsatadi [3,4].

Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) ma‘lumotlariga ko‘ra, bugungi kunda dunyo aholisi soni 2020-yildan buyon qariyb 42 million kishiga, shu jumladan, O‘zbekistonda qariyb 4 million nafarga ortdi. Mos ravishda yalpi ichki mahsulot (YaIM) hajmi 2020–2024-yillarda oshdi. Natijada, aholi jon boshiga to‘g‘ri keladigan YaIM deyarli ikki baravar o‘tdi. Boshqa tomondan, daromadlarning ortishi oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan talabning sezilarli ravishda kuchayishiga olib keldi. Shu bilan birga, so‘nggi yillarda oziq-ovqat narxlarining keskin oshishi talab va taklif o‘rtasidagi muvozanat zaiflashib borayotganini yaqqol ko‘rsatmoqda. Prognozlarga ko‘ra, 2050-yilda dunyo aholisi soni 9,8 milliardga, 2100-yilda esa 11,2 milliardga yetadi. Ushbu demografik o‘sish jarayoni oziq-ovqat xavfsizligi muammolarining yanada keskinlashishiga olib kelishi kutilmoqda.

O‘zbekistonda mahalla tizimi aholining turmush tarzi, iste‘mol xatti-harakatlari va ijtimoiy ehtiyojlarini chuqur o‘rganish uchun ishonchli institutsional asos sifatida xizmat qiladi. Shu boisdan, mahalla darajasida oziq-ovqat

mahsulotlariga bo‘lgan iste‘mol talabini modellashtirish davlat iqtisodiy siyosatida manzilli yondashuvlarni ishlab chiqish imkonini beradi. Bu esa, o‘z navbatida, aholining oziq-ovqat xavfsizligi va turmush darajasi barqarorligini ta‘minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Aholining oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan iste‘mol talabi va ta‘minlanganligi masalalari xorijiy olimlar tomonidan bozor iqtisodiyoti va raqobat muhiti mezonlari asosida keng o‘rganilgan. Jumladan, E. J. Russel, M. Behnassi [5], S. Draggan, S. Yaya [6], B. G. Putiyevkiy [7], J. A. Ye. Kulikova [8], I. Baskakova [9] va boshqa tadqiqotchilar [10–12] ilmiy ishlanmalarida aholining oziq-ovqatga bo‘lgan talabini shakllantiruvchi omillar, qishloq xo‘jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish mexanizmlari hamda uy xo‘jaliklari ishlab chiqarish xususiyatlari tahlil qilingan. Mazkur tadqiqotlarda, shuningdek, oila daromadlari va aholi soni o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik ekonometrik modellar asosida baholangan, uy xo‘jaliklari daromadlarini hisobga olish, statistik ma‘lumotlarni yig‘ish va ularni qayta ishlash metodlari ishlab chiqilgan. Shu bilan birga, transformatsiya jarayonidagi iqtisodiyot sharoitida uy xo‘jaliklari funksiyalarini samarali amalga oshirish yo‘llari asoslab berilgan.

Mamlakatimiz olimlarining tadqiqotlarida ham aholining oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan ehtiyojlari, iste‘mol odatlari va daromadlarining o‘sishi masalalariga alohida e‘tibor qaratilgan. Jumladan, B. Berkinov [13], A. S. Soliyev [14], Sh. M. G‘aziyev [15]larning ilmiy ishlari mahalla tizimi, uy xo‘jaliklari faoliyati va ularning daromadlarini ko‘paytirish yo‘llarini tahlil qilishga bag‘ishlangan. Ularning izlanishlarida oilalarning oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan iste‘mol me‘yorlarini hisobga olgan holda talab va taklifni baholash hamda prognozlash masalalariga e‘tibor qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Iste‘mol bozorining barqaror rivojlanishi, eng avvalo, talab va taklif o‘rtasidagi muvozanatni ta‘minlash hamda aholi talab darajasini aniq belgilagan holda iste‘mol tovarlari taklifini (ishlab chiqarishni) doimiy ravishda muvofiqlashtirib borishni talab etadi. Amaliyotda aholining iste‘mol talabi uning soni va daromadlari dinamikasi bilan bevosita bog‘liq holda shakllanadi. Bu esa bozordagi narx o‘zgarishlarini kuzatish, ishlab chiqarish uchun zarur resurslarni taqsimlash va tartibga solish imkoniyatini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mahalla darajasida aholi oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan iste‘mol talabini aniqlash bir qator iqtisodiy maqsadlarga xizmat qiladi. Jumladan, uy xo‘jaliklari rivojlanishining istiqbollari baholash, ishlab chiqarish resurslariga bo‘lgan ehtiyojni aniqlash, oilalar daromadlari va xarajatlari tarkibini prognozlashda ushbu metodologik yondashuv muhim asos bo‘lib xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, B. Berkinov tomonidan taklif etilgan normativ usul amaliy jihatdan ham sodda, ham ilmiy asoslangan yondashuv sifatida e‘tirof etiladi [16]. Ushbu usul aholining minimal iste‘mol budjetini hisoblash hamda oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan talabni aniqlash uchun samarali mexanizm hisoblanadi.

Aholi daromadlari o‘sishi va turmush sifatining yaxshilanishi bilan iste‘mol ratsionida sifat jihatidan tub o‘zgarishlar ro‘y beradi. Oqibatda, aholining katta qismi asta-sekin ratsional tibbiy me‘yorlar asosida belgilangan hajmda va tarkibda ovqatlanishga o‘tadi. Bu holat iste‘mol nazariyasida daromad va narxlarning o‘zaro uzviy bog‘liqligi orqali tushuntiriladi. Mahalla tizimida aholining oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan talabini modellashtirish iqtisodiy tahlil va amaliy siyosat uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday modellashtirish orqali mahalliy darajada oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash, aholi daromadlari darajasini hisobga olgan holda iste‘mol strukturasi shakllantirish, shuningdek, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini samarali yo‘lga qo‘yish imkoniyati vujudga keladi [18].

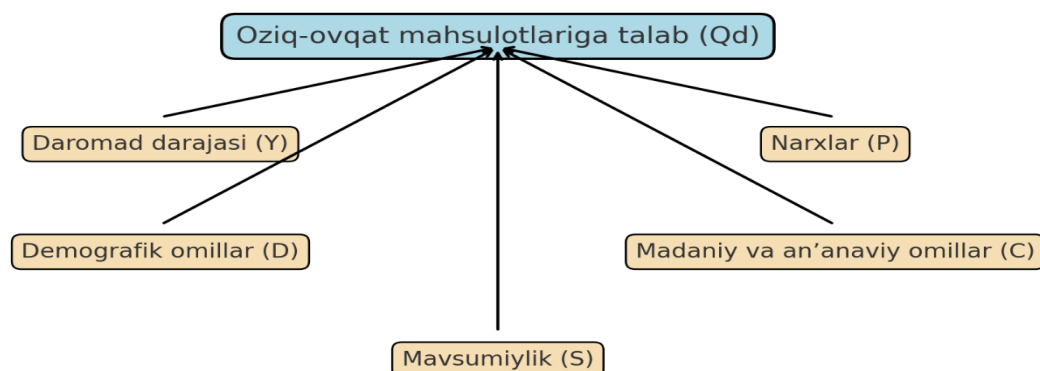
Daromadlarning jamg‘arma shakli, bir tomondan, uy xo‘jaligining ehtiyojlarini uning a‘zolari imkoniyatlari bilan bog‘lasa, ikkinchi tomondan oiladagi har bir kishining ehtiyojlari qanchalik qondirilayotganini nazorat qilish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, qishloq uy xo‘jaliklarida daromadlarning moliyaviy resurslar sifatida shakllanishi va ularni taqsimlash funksiyalarining amal qilishi alohida ahamiyatga ega.

Har qanday toifadagi uy xo‘jaligida moliyaviy resurslar sifatida daromad yaratilishiga va ulardan foydalanishga olib keluvchi, qonunchilikda taqiqlanmagan har qanday faoliyat turlari amalga oshirilishi mumkin.

Mahalla tizimida aholining oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan talabi bir nechta omillar ta‘sirida shakllanadi. Uy xo‘jaliklari daromadlari ortishi bilan sifatli, yuqori narxli mahsulotlarga talab o‘sadi. Kam ta‘minlangan oilalarda esa iste‘molning asosiy qismini arzon, asosiy ehtiyoj mahsulotlari tashkil etadi. Bozor sharoitida narxlarning o‘zgarishi iste‘mol hajmiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Oila tarkibi, yosh guruhlari tarkibi, mehnatga layoqatli aholining ulushi talab hajmini belgilab beradi. Milliy taomlar va qadriyatlar iste‘mol tarkibida muhim o‘rin tutadi. Sabzavot, meva, sut va go’sht mahsulotlari iste‘molida mavsumiy tebranishlar mavjud bo‘ladi.

Mahalla aholisining oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talabini matematik modellashirishni ko'rib chiqaylik. Bunda quyidagi omillar ta'sir qiladi (1-rasm).

Mahalla tizimida oziq-ovqat mahsulotlariga talab funksiyasi modeli

Ko'p hollarda talab funksiyasini klassik holda ifodalash mumkin. Mahalla aholisi daromadlari va narxlar asosida talabni baholash modeli:

$$Q_d = a + bY - cP$$

ko'rinishda hisoblanadi.

Bu yerda:

Q_d – talab qilinayotgan oziq-ovqat miqdori,

Y – o'rtacha uy xo'jaligi daromadi,

P – oziq-ovqat narxi,

a, b, c – empirik koeffitsiyentlar.

Ushbu model orqali, masalan, don mahsulotlari narxi 5% ga va uy xo'jaligi daromadi 10% ga oshsa, talabning qanday o'zgarishini hisoblash mumkin.

Eng kam iste'mol budjeti modeli (normativ yondashuv) modellashirish. Aholining minimal ovqatlanish ehtiyojini ratsional me'yorlarga asoslab baholash quyidagicha ifodalanadi:

$$Q_i = N_i K$$

Bu yerda:

Q_i – i-mahsulot bo'yicha yillik ehtiyoj (kg),

N_i – tibbiy me'yor (masalan, go'sht – 42 kg/odam/yil),

K – aholining soni (mahalla bo'yicha).

Daromadga bog'liqlik modellarida aholi va daromadlarning o'sishi ekzogen, narxlar esa endogen hisoblanadi. Masalan, iste'molchi daromadi oshishi bilan oziq-ovqat mahsulotlarining ko'pchiligi uchun daromad egiluvchanligi pasayib borishi haqida juda ko'p dalillar mavjud. Bu munosabatlar Engel qonuni deb nomlanadi. Shu sababli modellar mamlakatlarning rivojlanish darajasiga qarab turli xil daromad egiluvchanlik qiymatlariga ega bo'lishi kerak. Engel qonuniga ko'ra, daromad oshgan sari oziq-ovqatga sarflanadigan ulush kamayadi.

$$E_j = \frac{C_j}{Y}$$

bu yerda:

E_j – oziq-ovqat xarajatlarning daromadga nisbati,

C_j – oziq-ovqat xarajatlari,

Y – umumiy daromad.

4. Jon boshiga oziq ovqatga talab funktsiyasi standart yondashuvda aholi jon boshiga to'g'ri keladigan daromad va barcha narxlar vektori funktsiyasi sifatida ifodalanadi. Bunda real narxlar oziq-ovqat talabining yana bir muhim omili hisoblanadi. Tovarlarining yuqori narxlar mahalla oziq-ovqat iste'moliga bevosita ta'sir qiladi[], yakuniy mahsulotlar uchun iste'mol tanloviga ham ta'sir qiladi[]. Oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talab quyidagicha hisoblanadi:

1 Hugo Valin and other. The Future of Food Demand: Understanding Differences in Global Economic Models. Article in Agricultural Economics · January 2014 DOI: 10.1111/agec.12089 <https://www.researchgate.net/publication/258883059>

$$D_{r,c,t} = Pop_{r,t} \left(\frac{Y_{r,t}}{Pop_{r,t}} \right)^{\delta_{r,s,t}} \prod_c (P_{r,c,t})^{\varepsilon_{r,c,t}}$$

Bu yerda,

D - t yilda r hududda c mahsulotga oziq-ovqat talabi,

Pop - aholi,

Y - jami daromad,

P - tovar narxlari vektori,

ε - tovarga xos daromad egiluvchanligi,

δ - o'z bahosi matritsasi va IMPACT uchun, shuningdek, narxlarning o'zaro egiluvchanligi²³

Ushbu model uy xo'jaligining heterojenligini ta'minlash uchun osongina sozlanishi mumkin. Bu vaqtga (IMPACT, GCAM) yoki daromad evolyutsiyasiga qarab ekzogen tendentsiyaga ega bo'lish orqali amalga oshiriladi.

Narx yoki daromad o'zgarishiga talabning sezgirligini aniqlash:

$$E_p = \frac{\frac{\Delta Q}{Q}}{\frac{\Delta P}{P}}, E_y = \frac{\frac{\Delta Q}{Q}}{\frac{\Delta Y}{Y}}$$

bu yerda:

E_p – narx elastikligi,

E_y – daromad elastikligi.

Agar uy xo'jaligi daromadi 5 mln so'm bo'lsa va oziq-ovqat uchun 2 mln so'm sarflasa, $E_j=0,4$ ga teng, ya'ni 40%ni tashkil qiladi. Bunda go'sht narxi 10% oshsa va talab 5% kamaygan bo'lsa, $E_p = -0,5$.

5. Mahalla hududlari uchun talabni prognozlash uchun regressiya modelidan ham keng foydalaniladi. Bunda aholi oziq-ovqat iste'molini vaqt va omillar bo'yicha prognozlashda quyidagi model orqali hisoblanadi:

$$Q_t = \alpha + \beta_1 Y_t + \beta_2 P_t + \beta_3 D_t + \varepsilon_t$$

Bu yerda,

Q_t – t-vaqtdagi iste'mol hajmi,

Y_t – daromad,

P_t – narx,

D_t – demografik ko'rsatkich,

ε_t – xatolik.

Jamiyatning oziq-ovqat iste'moli turli xil omillar ta'sirida shakllanadi. Biroq, asosiy determinantlar sifatida daromad darajasi hamda oziq-ovqat va ovqatlanish haqidagi bilimlar alohida ajralib turadi. O'zbekistonda aholi iste'mol modelida bug'doy, kartoshka va guruch asosiy oziq-ovqat mahsulotlari sifatida ustunlik qilmoqda. Ya'ni, bu mahsulotlar turli darajadagi ijtimoiy qatlamlarda, ayniqsa shaharlarda eng ko'p iste'mol qilinadigan oziq-ovqat turlari hisoblanadi. So'nggi yillarda aholining o'sishi va daromadlarining ortishi chorvachilik mahsulotlariga, xususan, tovuq go'shti va tuxumga bo'lgan talabning keskin oshishiga olib keldi.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2020–2025-yillar oralig'ida jon boshiga guruch va kartoshka iste'moli sezilarli darajada kamaygan bo'lsa, bug'doydan tayyorlanadigan mahsulotlarga bo'lgan iste'mol hajmi ortgan. Bu esa aholining iste'mol imtiyozlari muntazam ravishda o'zgarib borayotganidan dalolat beradi.

Oziq-ovqat narxlaridagi o'zgarishlar ham imtiyozlarga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Talab qonuniga muvofiq, narxlarning oshishi iste'mol hajmining qisqarishiga, aksincha, narxlarning pasayishi esa iste'molning ortishiga olib keladi. Shuningdek, aholi daromadlarining oshishi yuqori sifatli va kaloriyasi yuqori bo'lgan oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talabni kuchaytiradi. Yuqori daromad guruhidagi iste'molchilar odatda uglevodlarga boy mahsulotlarni afzal ko'radilar.

Biroq, aholining oziq-ovqat iste'mol qilish odatlarini qisqa muddatda o'zgartirish oson emas. Ovqatlanish imtiyozlariga narxlar, daromad darajasi, uy xo'jaligi tarkibi, oilaning demografik xususiyatlari (yosh, jins, mehnat faoliyati bilan bandlik) bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayni paytda, tezkor turmush tarzi va urbanizatsiya jarayonlari natijasida an'anaviy oziq-ovqat iste'moli asta-sekin qisqarib, tayyor ovqatlarga bo'lgan talab ortib bormoqda.

2 Neither GCAM nor GLOBIOM have cross-price effects in their standard versions. Further, GCAM has only own-price effects in the livestock sectors with limited cross substitution across crops, using a logit choice function. Some cross-price substitution effects can be obtained in GLOBIOM using an extended version of the model with a hard-link to a nonlinear demand module (Valin et al., 2010).

Mamlakatimizda mahalla tizimini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish masalasiga O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu esa mahallalarda yashovchi aholining oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan qisqa muddatli talabini prognozlash va baholashning katta ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi. Shu jihatdan, respublika aholisining 2025-yil ma'lumotlari asosida qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bo'lgan iste'mol talabi prognoz qilindi (1-jadval).

1-jadval. Respublika aholisining qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bo'lgan iste'mol talabi (2025-yil)

Mahsulot turi	2020-yil (kg/odam)	2025-yil prognoz (kg/odam)	O'sish/kamayish (%)
Bug'doy	180	195	+8,3
Guruch	43	38	-11,6
Kartoshka	82	70	-14,6
Mol va qo'y go'shti	22	25	+13,6
Tovuq go'shti	25	35	+40,0
Tuxum (dona)	190	225	+18,4
Sut va sut mahsulotlari	260	290	+11,5
Sabzavotlar	100	115	+15,0
Mevalar	75	90	+20,0

Bug'doy va undan tayyorlanadigan mahsulotlarga talab yuqoriligicha qolmoqda, chunki u asosiy oziq-ovqat turi hisoblanadi. Guruch va kartoshka iste'moli pasayib bormoqda, chunki ularni qisman boshqa ozuqa manbalari (tayyor ovqat, non mahsulotlari) bosmoqda. Chorvachilik mahsulotlariga, ayniqsa tovuq go'shti va tuxumga talab sezilarli oshmoqda — bu daromadlar ortishi va urbanizatsiya bilan bog'liq. Sabzavot va mevalar iste'moli ortmoqda, chunki sog'lom ovqatlanish odatlari asta-sekin keng tarqalmoqda.

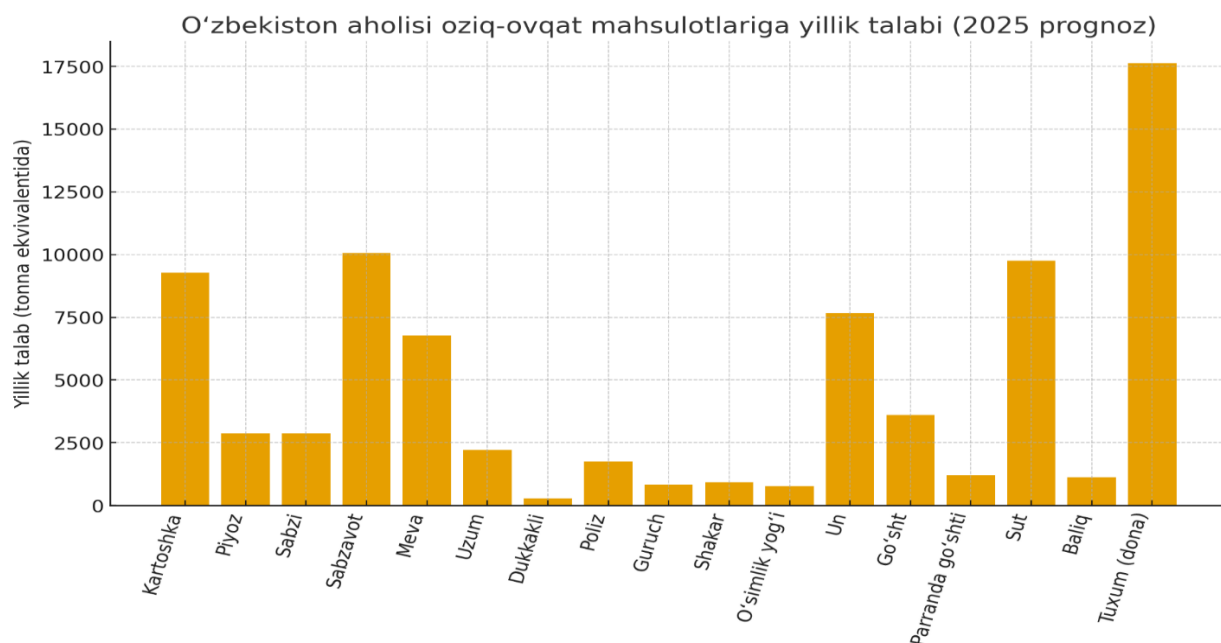
Sayxunobod tumani aholisi (84,3 ming kishi)ning asosiy turdagi oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan ehtiyoji 2-jadvalda berilgan.

2-jadval. Sayxunobod tumani aholisining asosiy turdagi oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan ehtiyoji

Mahsulot turi	Aholi jon boshiga (g/kun)	Oylik (kg)	Yillik (kg)	1 kunlik talab (t)	1 oylik talab (t)	1 yillik talab (t)
Kartoshka	305,8	9,2	110,1	25,4	773	9 281
Piyoz	94,7	2,8	34,1	7,9	240	2 875
Sabzi	94,7	2,8	34,1	7,9	240	2 875
Sabzavot	331,1	9,9	119,2	27,5	837	10 049
Meva	223,1	6,7	80,3	18,5	564	6 769
Uzum	72,5	2,2	26,1	6,0	183	2 200
Dukkakli mahsulotlar	9,4	0,3	3,4	0,8	24	287
Poliz	57,8	1,7	20,8	4,8	146	1 753
Guruch	27,2	0,8	9,8	2,3	69	826
Shakar	30,6	0,9	11,0	2,5	77	927
O'simlik yog'i	25,3	0,8	9,1	2,1	64	767
Un	253,1	7,6	91,1	21,0	640	7 680
Go'sht	118,9	3,6	42,8	9,9	301	3 608
Parranda go'shti	39,4	1,2	14,2	3,3	100	1 197
Sut	321,7	9,7	115,8	26,7	813	9 762
Baliq	37,2	1,1	13,4	3,1	94	1 130
Tuxum (ming dona)	580,6	17,4	209,0	48,3	1 468	17 619

2-jadvaldan ko‘rinib turibdiki, kartoshka respublika aholisining yil davomida eng ko‘p iste‘mol qiladigan mahsulotlaridan biri hisoblanadi. Yillik talab hajmi qariyb 9,3 ming tonnani tashkil etadi. Sabzavotlar va mevalar aholining ovqatlanish ratsionida muhim o‘rin tutadi. Ularning umumiy yillik talabi mos ravishda 10 ming tonnadan oshadi. Sutning yuqori ko‘rsatkichi aholining oqsil va kalsiy manbalari yetarli darajada bo‘lishini ta‘minlaydi. Un aholining asosiy oziq-ovqat manbai bo‘lib qolmoqda.

Guruch va dukkakli mahsulotlar (3,4 kg/yil) hajmi nisbatan kam bo‘lsa-da, ular aholi ratsionida turli xil ozuqa manbalarini ta‘minlaydi. Shakarga energiya manbai sifatida doimiy ehtiyoj mavjud. Go‘sh, sut va tuxum aholining oqsil qabulida asosiy manba bo‘lsa, baliq iste‘moli nisbatan past darajada qolmoqda. Bu esa respublikada baliq mahsulotlari iste‘moli yetarlicha diversifikatsiya qilinmaganini ko‘rsatadi (2-rasm).

2-rasm. Aholining oziq-ovqat mahsulotlariga yillik talabi

Meva iste‘moli yuqoriligi esa aholining ratsionida vitamin va mikroelementlarga ehtiyojini qoplashga xizmat qiladi. Mavsumiy mahsulotlar (sabzavot, poliz, uzum) iste‘molda sezilarli hajmni egallaydi, bu esa O‘zbekiston qishloq xo‘jaligining iqlimiy imkoniyatlari keng ekanini bildiradi.

3-jadval. Sayxunobod tumani mahallalar kesimida oziq-ovqat mahsulotlariga bo‘lgan ehtiyoji (2025-yil, 1 yanvar holatiga, tonnalarda)

Mahallalar	Aholi soni	Kartoshka	Piyoz	Guruch	Sabzavot	Meva	Uzum
O‘zbekiston	3,5	387	120	34	419	282	92
Paymart	5,2	573	177	51	620	418	136
Farovon	3,8	416	129	37	450	303	99
Baxmalsoy	5,2	567	176	50	614	414	134
Nurli yul	3,3	362	112	32	392	264	86
Ittifok	6,4	706	219	63	764	515	167
Nurobod	5,2	577	179	51	625	421	137
Paxtaobod	6,7	743	230	66	804	542	176
Olg‘abos	2,9	322	100	29	348	235	76
Turon	3,7	409	127	36	443	298	97
Shodlik	4,1	454	140	40	491	331	108
Gulbuloq	6,4	706	219	63	764	515	167

Do'stlik	4,3	479	148	43	518	349	113
Paxtakon	2,8	308	95	27	333	224	73
Sentob	5,5	604	187	54	653	440	143
Guliston	5,1	562	174	50	608	410	133
Urikzor	3,6	391	121	35	424	285	93
Mustaqillik	2,1	235	73	21	254	171	56
Yangi xayot	4,4	482	149	43	522	351	114

3-advaldan ko'rinib turibdiki, un va sutga talab barcha hududlarda yuqori darajada barqaror. Go'sht va tuxumga talab barcha xududlarda farq qiladi, lekin hamisha o'rtacha yuqori darajada saqlanadi. O'simlik yog'i va baliq mahsulotlariga talab pastroq bo'lib, ayrim hududlarda ancha kam iste'mol qilinadi.

4-jadval. Sayxunobod tumanida qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqish prognozi (2025-yil, tonnalarida)

Mahallalar	Aholi soni	Kartoshka	Piyoz	Guruch	Sabzavot	Meva	Uzum
O'zbekiston	3,5	658	166		4800	300	53
Paymart	5,2	985	207	15	897	450	91
Farovon	3,8	723	150	45	471	312	64
Baxmalsoy	5,2	995	221		700	433	98
Nurli yul	3,3	633	164	32	900	270	80
Ittifoq	6,4	1254	225	15	3000	594	87
Nurobod	5,2	987	261		5547	450	25
Paxtaobod	6,7	1359	335	35	1015	603	114
Olg'abos	2,9	560	115	25	2907	312	74
Turon	3,7	678	109	50	687	295	61
Shodlik	4,1	766	155	9	555	335	50
Gulbuloq	6,4	1101	201	65	6525	540	66
Do'stlik	4,3	798	180	55	598	367	62
Paxtakon	2,8	521	197		1008	271	48
Sentob	5,5	987	173	50	740	487	100
Guliston	5,1	998	166	51	2400	550	56
Urikzor	3,6	666	228		505	285	80
Mustaqillik	2,1	398	151	25	5000	200	45
Yangi hayot	4,4	804	178	10757	10781	361	60

4-jadvalda mahalla miqyosidagi 2025-yilda asosiy mahsulot turlarining hajmlari prognozi hisob-kitoblari keltirilgan. Ushbu hajm aholining iste'mol me'yorlariga to'liq mos kelishi bilan ahamiyatlidir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston aholisining asosiy ratsion manbai non mahsulotlari (un), sut mahsulotlari va tuxum hamda go'sht va parranda mahsulotlaridir. Biroq, baliq mahsulotlari va o'simlik yog'i ratsionida kam ulushga ega. Demak, mamlakat miqyosida oqsilli ozuqa manbalarini diversifikatsiya qilish va baliq/parranda mahsulotlari ishlab chiqarishni oshirish zarur.

Umuman olganda, mahalla aholisi va uy xo'jaliklari daromadlarining barqaror o'sib borishi oilalar turmush sifatini oshirish bilan birga, ularning oziq-ovqat ratsionida sifat jihatdan muhim o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Bu esa aholining katta qismini ratsional tibbiy me'yorlar asosida ovqatlanish tizimiga bosqichma-

bosqich o‘tishini ta’minlaydi. Shu bois, aholining iste’mol tovarlariga bo‘lgan talabini aniqlashda nafaqat iqtisodiy ko‘rsatkichlarga, balki tibbiy va ijtimoiy me’yoriy ko‘rsatkichlarga asoslangan prognozlar ishlab chiqish zarur. Bunday yondashuv hududlarda oziq-ovqat xavfsizligi ta’minotini yanada samarali tashkil qilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 26.12.2022-yildagi ““Mahalla budjeti” tizimini joriy etish orqali mahallalarning moliyaviy imkoniyatini yanada kengaytirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-458-son qarori.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 21.12.2023 yildagi O‘zbekiston mahallalari uyushmasi faoliyatini yo‘lga qo‘yish va mahallalarda boshqaruv tizimini takomillashtirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida PQ-402-son qarori.
3. FAO, Introduction to the Basic Concepts of Food Security, vol. 1, Social Indicators Survey (2008), pp. 1-3
4. N. Alexandratov, J. Bruinsma. World Agriculture to 2030/2050: 2012 Revision. Surg. Oncol., 30 (1) (1985), pp. 46-51.
5. EJ Russell. World population and world food supply. Routledge, London (1954)
6. M. Behnassi, S. Draggan, S. Yaya. Global food security: rethinking the paradigm and policy of agriculture and rural development, vol. 53, Springer, Springer. London (2008), p. 287
7. Б.Г. Путиевский. Маркетинговое исследование розничного рынка продовольственных товаров // Практический маркетинг, Пермь. - №6. – 1990.
8. Куликова Е.В., Левит С.Р., Сбытова А.С. Доходы домашних хозяйств: показатели, методология, расчеты, источники информации. – М.: Госкомстат РФ, 1995. – 206 с.
9. Баскакова И.В. Функции домашних хозяйств и их реализация в условиях трансформируемой экономики. Автореф. диссер. на соиск. ученой степени к.э.н., Екатеринбург. 1997. – 27 с
10. J.F. Crockett Population Change and the Demand For Food/ www.nber.org/books/univ60.
11. B. Bodirsky, S. Rolinski, A. Biewald, I. Weindl, A. Popp, HL Campen. Global food demand scenarios for the 21st century. PLoS One, 10(11) (2015), pp. 1-27
12. A. Doward. Agricultural productivity, food prices and the implications and implications for sustainable development. Food Pol. , 39 (1) (2013), pp. 40-50.
13. Berkinov, B. (2020). Uy xo‘jaliklari moliyasi va iste‘mol bozori tahlili. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
14. Soliyev, A. S. (2021). Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti va oziq-ovqat xavfsizligi masalalari. Toshkent: Universitet nashriyoti.
15. G‘aziyev, Sh. M. (2019). Mahalla tizimida ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik omillari. Toshkent: Fan va texnologiya.
16. Berkinov B. Mahalla hududida aholini oziq – ovqat mahsulotlariga bo‘lgan iste‘mol talablarining tahlili va prognozi. “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” (Economics and Innovative Technologies) ilmiy elektron jurnal, 2/2024, mart-aprel, (№ 00070)
17. Kulikova, Ye. V. (2018). Food consumption models in transition economies. Journal of Agricultural Economics, 69(4), 532–547.
18. Shemelev, G. I. (2017). Domashnie xozyaystva i ryok prodovolstviya. Moskva: Nauka.

**TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI FORUMI

YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT

Ilmiy elektron jurnal

(MAXSUS SON)

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF ECONOMICS

23-24

OCTOBER
2030

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING
SUSTAINABLE ECONOMIC
GROWTH IN THE CONTEXT OF
TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

23-24
OCTOBER
2025

3RD CONFERENCE:
MACHINE LEARNING AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE:
A NEW APPROACH TO ECONOMETRIC ANALYSIS

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

UZBEKISTAN
STRATEGY

23-24 OCTOBER

- ARTIFICIAL INTELLIGENCE
AND DIGITAL TECHNOLOGIES
- ECONOMETRICS AND
BUSINESS ANALYTICS
- DATA SCIENCE (DATABASES)
- DIGITAL GOVERNMENT
- DIGITAL TRANSFORMATION
- ECONOMIC STATISTICS
- QUANTITATIVE MEASUREMENT
OF THE ECONOMY

2nd CONFERENCE:
BANKING AND
FINANCIAL SYSTEM AND
DIRECTIONS FOR DEVELOPING
THE PRIVATE SECTOR

23-24 2025
OCTOBER

- Makroiqtisodiy barqarorlik
- Yashil iqtisodiyotda
mehnat bozori
- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro
iqtisodiy munosabatlar
- Yashil investitsiya va kreditlash
- Yashil texnologiyalar
- Eko turizm
- Yashil innovatsiyalar

СТРАТЕГИЯ
«УЗБЕКИСТАН – 2030»

23-24 2025
OCTOBER

- Makroiqtisodiy barqarorlik
- Yashil iqtisodiyotda
mehnat bozori
- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro
iqtisodiy munosabatlar
- Yashil investitsiya va kreditlash
- Yashil texnologiyalar
- Eko turizm
- Yashil innovatsiyalar

strategy2025.tsue.uz

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH
SHAROITIDA BARQAROR IQTISODIY
O'SISHNI TA'MINLASH YO'NALISHLARI

2030

<https://strategy2025.tsue.uz/>

TASHKENT STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS ФОРУМ UZBEKISTAN
STRATEGY

ISSN: 2992-8982

Elektron pochta: sq1141983@gmail.com

Telefon: +998 93 124 57 11

Sayt: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Telegram: https://t.me/taraqqiyot_va_talim_uz

ISBN 978-9910-8110-8-1

9 789910 811081

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING
SUSTAINABLE ECONOMIC
GROWTH IN THE CONTEXT OF
TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

2030
UZBEKISTAN
STRATEGY

BANK-MOLIYA TIZIMI
VA XUSUSIY SEKTORNI
RIVOJLANTIRISH
YO'NALISHLARI